

Koosteen selvityksestä muokannut Vuokko Niemitalo
Alkuperäinen selvitys: Leena Kuosmanen EkoCentria (Elintarvike-Futuria –hankkeen toimeksiantona)

Selvitys Sisä-Savon elintarvikeyritysten logistiikkatarpeista

1 Johdanto

Sisäsavolaisten yrittäjien tarpeista lähtien selvitettiin, millaisia kuljetusmahdollisuuksia on käytettävissä erityisesti poikittaisliikenteen osalta Sisä-Savossa ja lähialueilla. Selvityksessä kartoitettiin myös, olisiko uudelle kuljetusyrittäjälle tilaa alueella ja millaisia kuljetustarpeita yrittäjillä on. Kysely tehtiin puhelinhaastatteluna. Haastattelun vastauksista on olemassa myös yrityskohtaiset tiedot, jotka eivät kuitenkaan ole julkisia.

Selvitys jakaantui kahteen osioon:

1. Elintarvikeyritysten haastattelu, jossa kartoitettiin nykyiset kuljetusreitit ja kuljetustarpeet erityisesti Sisä-Savossa sekä mahdollisuus ottaa lisäkuljettavia. Vastaukset saatiin 20 Sisä-Savon alueen elintarvikeyritykseltä tai -tuottajalta.
2. Kuljetusyrittäjien haastattelussa kartoitettiin nykyisiä kuljetuksia ja heidän kiinnostustaan asiaan. Haastattelussa tavoitettiin 49 sisäsavolaista kuljetusyrittäjää, josta viisi oli mahdollisesti kiinnostunut yhteistyöstä alueen elintarvikeyritysten kanssa.

2 Kuljetuksissa huomioitavia seikkoja

Liikennelupa tarvitaan korvausta vastaan suoritettavaan tavaran kuljettamiseen. Kuljetuksissa tulee huomioida elintarvikekuljetusten omavalvonta. Omavalvonnasta annettujen ohjeiden mukaan, jos käytetään ulkopuolista kuljetusyrittäjää, tulee kuljetusyrittäjän tehdä kirjalliset sopimukset asiakkaiden kanssa. Sopimuksesta tulee ilmetä yleistietojen lisäksi kuljetusreitit ja -ajat, mitä kuljetetaan, minkälaisissa pakkauksissa kuljetaan sekä kuljetuksen aikaiset olosuhteet. (Elintarvikekuljetusten omavalvonta, Tampere 2004)

Mikro- ja PK-yritysten on mahdollista saada kuljetuksilleen alueellista kuljetustukea. Kyseistä tukea ei kuitenkaan ole mahdollisuutta saada Sisä-Savon alueen sisäisille kuljetuksille, koska kuljetusmatkan tulisi olla vähintään 266 km lyhintä reittiä käyttäen. (Alueellinen kuljetustuki)

Logistiikan toimintojen taloudellinen ja toiminnallinen merkitys yrityksille on mittava. Logistiikan ulkoistamisella parannetaan yrityksen kustannustehokkuutta ja toimivuutta sekä vapautetaan resursseja omaan ydinosaamiseen. Pienikin yritys voi säästää kuljetusten ulkoistamisella. Oman kuljettamisen hintaa on useimmiten vaikea laskea. Polttoaineen lisäksi mukaan on laskettava kuljetuksissa kuluva aika ja työpanos. Oma kuljettaminen saattaa myös rajata jakoalueen pieneksi, vaikka tuotteille olisi kysyntää laajemminkin. (YTI-tutkimuskeskus: PK-elintarvikeyrityksen logistiikan ulkoistaminen –opas)

Elintarvikkeita kuljetettaessa on noudatettava Maa- ja metsätalousministeriön elintarvikehygieniata koskevia vaatimuksia (Elintarvikesäädökset, 21.1.2009). Luomutuotteiden kuljetus tavanomaisesti tuotettujen tuotteiden kanssa on mahdollista, kun huolehditaan siitä, etteivät luomutuotteet ja tavanomaisesti tuotetut tuotteet pääse sekaantumaan eivätkä vaihtumaan keskenään missään kuljetuksen vaiheessa. Toimijan (elintarvikeyrityksen) tulee varmistaa tuotteiden erillään pito kuljetusten aikana myös silloin, kun kuljetukset hoitaa kuljetusliike (sopimus kuljetusliikkeen kanssa). (Luonnonmukaisen tuotannon ohjeet, Evira 2006, Luomutuotevalvonnan tiedote 2.1.2009)

3 Tulokset:

3.1 Elintarvikeyritykset

Suurin osa yrityksistä hoitaa itse omalla kalustollaan tuotteiden kuljetuksen asiakkaille tai tukkuihin/keskusliikkeisiin. Vain 25 % (5/20) vastaajista käytti kuljetusliikkeiden palveluksia. Heistä 4 yrityksen kuljetukset ovat muita kuin ns. lähialueiden kuljetuksia, eli tuotteet lähtevät joko suoraan tai keskusvarastojen kautta muualle Suomeen tukkuihin tai kauppaketjujen logistiikkaan.

Loput yrityksistä toimittavat tuotteitaan pääosin Sisä-Savon ja Kuopion alueille. Heillä on useimmiten käytettävissä yksi tai useampia pakettiautoja, joissa on tarpeen mukaan kylmälaitteita, tai käytössä on kuorma-auto.

Puolet vastaajista oli kiinnostuneita mahdollisen yhteistyön syntymisestä muiden yrittäjien / kuljetusliikkeiden kanssa. Kuitenkin ehtoja asetettiin mm. toimitusaikojen ja -määrien kanssa sekä palvelun hintaan. Eli kustannukset eivät saa nousta liian korkeiksi. Pari yritystä on valmis ottamaan toisten yrittäjien tuotteita omien kuljetusten mukaan, jos se vain aikataulullisesti ja kustannuksen

Elintarvike-Futuria -hanke

perusteella on järkevää. Muutama yrittäjä on kiinnostunut yhteiskuljetuksista Kuopioon päin arkipäivisin ja osa myös takaisin päin muutamia kertoja viikossa. Yhteiskuljetukset Kuopioon ovat kuitenkin ongelmallisia varhaisen jakeluaikataulun takia. Yksi yrittäjistä on kiinnostunut Sisä-Savon yhteiskuljetuksista, jos se toisi lisää asiakkaita, toinen yrittäjä sen sijaan ei näe lisäarvoa Sisä-Savon sisäisille kuljetuksille, koska kuljetusaika pitenisi, ja näin heikentäisi tuotteiden laatua (tuoreus). Pitkänmatkan kuljetukset esim. pääkaupunkiseudulle toimivat useimmiten hyvin.

Yhdeltä yritykseltä tuli ehdotus omien tuotteiden markkinoinnin ja jakelun ulkoistamisesta toiselle lähituottajalle, jolloin sekä myynti että kuljetus tulisi hoitaa kokonaispakettina.

Yritykset ovat jonkin verran tehneet yhteistyötä kuljetuksissa vuosien saatossa muiden alueen elintarvikeyrityksien kanssa, mutta ne ovat kuitenkin yleensä kaatuneet aikatauluongelmiin. Eli ei ole ehditty saamaan tuotteita valmiiksi siihen mennessä, kun toisen tuotteiden pitää olla jo perillä. Olisiko tässä neuvottelumahdollisuutta tuotteen ostajien kanssa, etenkin jos toimituspaikka olisi sama?

3.2 Kuljetusyrietykset

Vain muutama sisäsavolaisista kuljetusyrietyksistä (5 yritystä 49 yrityksestä) on halukas ottamaan elintarvikekuljetuksia. Vain kaksi näistä ajaa jo nyt elintarvikekuljetuksia. Toinen elintarvikekuljettajista on valmis ottamaan kuljettavaa pitkänmatkan kuljetuksiin muualle Suomeen. Ajot suuntautuvat Etelä-Suomeen, pääkaupunkiseudulle, pohjoiseen ja sen lisäksi myös ulkomaille. Tällä hetkellä kuljetukset ovat pääosin lämpimässä kuljetettavia, mutta osa konteista on mahdollista eristää kylmä-/pakastekuljetuksia varten.

Toinen kuljetusyrietyys ajaa elintarvikkeita lähialueille. Kuopioon suuntautuvilla ajoilla olisi mahdollista ajaa myös Sisä-Savon alueen kuntien läpi. Autoon on mahdollista asentaa kylmälaitteet kylmäkuljetuksia varten.

Kolme muuta kuin elintarvikekuljetuksia tällä hetkellä tekevää yritystä olisi kiinnostunut alueen elintarvikekuljetuksista, jos kuljetusmäärät ovat tarpeeksi suuria. Kahdella näistä on autossaan kylmälaitteet ja he ovat valmiita neuvottelemaan yhteistyöstä, jos kuljetustarvetta on riittävästi.

4 Johtopäätökset:

Elintarvikeyritykset hoitavat tuotteidensa jaon pääosin itse. Suurimmalla osalla on käytössä omaa kuljetuskalustoa. Vielä tällä hetkellä ei ehkä ole tarpeeksi kuljetettavaa kokonaan uudelle kuljetusyrittäjälle. Järkevintä olisi yhdistää kuljetuksia yhteen jo olemassa olevien

Elintarvike-Futura -hanke

elintarvikekuljetusten kanssa. Pääosa kuljetustarpeista suuntautuu Kuopion suuntaan. Alueella on jo yrityksiä, jotka voisi olla varteen otettava vaihtoehto näiden kuljetusten hoitamiseen.

Kuljetusten kokonaistarpeen arviointi on tämän selvityksen perusteella hankalaa. Osittain yritysten kuljetustarpeet pohjautuvat arvioihin, eikä markkinointia ei ole vielä tehty sopivien kuljetusten puuttuessa. Pienten toimitusmäärien vuoksi toimitusta ei ole katsottu kannattavaksi.

Kuljetusten hinta ei saa yrittäjien mukaan nousta liian korkeaksi. Kuljetusyritysten hintoja on pidetty liian korkeina. Lasketaanko oma kuljetuksiin käytetty työaika kuljetuskustannuksiin?

4.1 Toimenpide-ehdotukset

Elintarvikeyritysten ja kuljetusten yhteistyön tiivistäminen. Kiinnostuneille kuljetusyrityksille välitetään kuljetuksista kiinnostuneiden yritysten yhteystiedot.

Selvitetään tarkemmin mm. kuinka yritys voi laskea omakohtaisesti kulut nykyisille kuljetuksilleen, ja siten etsiä hyötyjä yhteisistä kuljetuksista sekä joustomahdollisuuksia toimitusaikoihin, jolloin kuljetusten yhdistäminen olisi mahdollista. Tarkennettaisiin jakelupaikkoja, eli onko samoja toimituskohteita, jolloin synergiaetua olisi korkeimmillaan.

Kartoitetaan tilannetta myös pidempien kuljetusten yhdistämisestä. Tarkistetaan, että yrittäjät hyödyntävät mahdollisuuksien mukaan TE-keskuksen alueellisen kuljetustuen.

Jatkoselvityksessä voisi selvittää tarkemmin yhteiskuljetusten tarvetta ja niiden toimituspaikat, -ajat ja -määrät sekä kuljetuslämpötilat toimituskohteittain. Vastausten perusteella on helpompi analysoida yhteiskuljetusten mahdollisuutta ja kannattavuutta.